

De kunst van verwonderen en geloven

Tekst: Netty Hengeveld

Vorig jaar zomer benaderde Jan van Eerden mij (Netty) met de vraag of het misschien een idee zou zijn om mensen uit te nodigen om dat wat zij geloven op een creatieve manier tot uiting te brengen. Daarbij moest het begrip 'geloven' zeker niet te eng worden opgevat. Ieder mens heeft immers waarden, iedereen gelooft ergens in of hoopt ergens op. Jan stak Anneke Wattel, Heidi Ebberts en mij met zijn vlammend enthousiasme aan en niet alleen wij, maar ook maar liefst 43 deelnemers liepen warm voor dit prachtige project.

Zingeving en kunst bij elkaar brengen is zo'n gekke gedachte nog niet. Religie heeft door de eeuwen heen immers velen geïnspireerd tot het scheppen van kunst. Denk maar aan de prachtige fresco's, schilderijen en beelden die je tijdens een bezichtiging van een eeuwenoud kerkgebouw kunt aantreffen. In Europa was de kerk natuurlijk ook lange tijd de voornaamste opdrachtgever van religieuze kunstenaars als Michelangelo, Rembrandt en Mozart.

Maar kerk en kunst gingen niet altijd vanzelfsprekend samen. In de strijd daarover (die op verschillende momenten in de geschiedenis werd gevoerd) werd vaak verwezen naar het Tweede Gebod (Deuteronomium 5, 8-9 en Exodus 20: 4): *Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hierboven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde.*

Anselm Grün legt dit gebod in zijn boek 'De tien beloften' als volgt uit: *'Laat God God zijn. Reduceer Hem niet tot je eigen voorstellingen. Gebruik Hem niet voor jezelf, met de bedoeling dat het je beter zou gaan en dat je je beter zou voelen. Maak van de God van Exodus geen welzijns-god. God is de Onbeschrijfelijke. Het is een voortdurende opdracht om je te bevrijden van je eigen godsbeelden. We hebben een sterke behoefte om God voor ons in te palmen en hem te vormen naar ons beeld en onze gelijkenis. Dan boetsen we ons, evenals de volken rondom Israël, uiteindelijk een afgod.'*

Rabbijn en filosoof Marc-Alain Ouaknin verwijst in zijn boek 'De Tien Geboden' in het hoofdstuk over het tweede gebod naar het boek Ezechiël waarin wordt gesproken over de afgodendienst van Egypte, Kanaän en Babylon. Ze richten zich allemaal ergens anders op, maar de overeenkomst tussen hen is dat ze zich allemaal hebben gefixeerd op een enkele zaak, op een enkel belang. En daar gaat het fout. De openheid naar diversiteit, naar het meervoudige, is volgens hem het meest zekere middel om aan afgodendienst te ontkomen. Dat doe je door de relatie te blijven zoeken, door te blijven vragen, te blijven onderzoeken, steeds opnieuw, steeds verder. Deze zoektocht is van wezenlijk belang om aan afgodendienst te ontkomen. Waar voor het jodendom taal in beweging moet blijven en teksten steeds weer opnieuw geïnterpreteerd moeten worden, moeten mensen ook in beweging blijven. Verstarring, een gefixeerde blik, alleen antwoorden

hebben en geen vragen stellen, dat is afgodendienst. Over God, over het leven, kun je immers niet beschikken.

Dit zo beschouwende heeft taal een veel groter risico om te verzanden en vast te zetten dan welke kunstuiting dan ook. Wat hebben we elkaar in de christelijke traditie in het verleden toch om de oren geslagen met dogma's en andere 'geloofs'-stelligheden ... Wat hebben we – soms klakkeloos – oude waarden van anderen overgenomen tot het leven ons dwong ze af te stoffen en te zoeken naar wat er voor onszelf aan betekenis overbleef of welke betekenissen er aan konden worden toegevoegd.

Volgens Ouaknin is het ook de bedoeling dat we onszelf telkens weer openen voor de relatie met de Oneindige: een relatie die elk moment nieuw en anders kan zijn. Bij dat openstaan voor hernieuwde inspiratie hoort ook dat we bewust weigeren Hem te nemen zoals Hij is vastgelegd. We moeten de Oneindige blijven erkennen als zijnde oneindig. Letterlijk schrijft hij: *'We moeten de tekst [de Bijbeltekst] aanpakken met uitbundig enthousiasme en grenzeloze nieuwsgierigheid, hem fijnmaken, hem kneden, hem in alle richtingen draaien om er betekenis aan te geven tot in het oneindige.'*

Onze deelnemers hebben dat gedaan. Met uitbundig enthousiasme en grenzeloze nieuwsgierigheid hebben ze hun relatie met de Onbeschrijfelijke verkend. En dat was soms een flinke bevaling, bijvoorbeeld omdat hun geloof in de loop der tijd zo veranderd was. Wat er niet meer was, was wel duidelijk. Maar wat was er nog wel? Een man schreef dat hij niet had verwacht dat deze opdracht zo moeilijk was. Tegelijk vond hij het enorm waardevol om een 'geloofsevaluatie' met zichzelf te hebben.

Met deze expositie hopen wij, vanaf de week na Pinksteren, de Geest toe te staan een frisse wind te laten waaien door ons geloofsleven en elkaar daarin te inspireren. Wat zou het mooi zijn wanneer we naar aanleiding van deze totaal verschillende uitingen van kunst en zinnigheid elkaar weer de vragen zouden durven te stellen die ertoe doen? Vragen als: 'Waar geloof jij in? Wie is God voor jou? Heb je in je leven iets van de Oneindige ervaren? Welke andere werkelijkheid gaat er voor jouw gevoel schuil achter de waarneembare werkelijkheid? En hoe vertaalt zich dat naar je dagelijkse leven?'

In de fotoverzameling die u hierbij ziet, worden alvast een aantal kunstwerken getoond en wordt alvast een tipje van de sluier opgelicht. Maar wanneer u alle schilderijen, naaldkunstwerken, het glas-in-lood-raam, de houtkunstwerken en de gedichten wilt bewonderen en u erdoor wilt laten inspireren, dan is een bezoekje aan de Oude Helenakerk een zeer plezierige 'must'.

Combinatie liturgische viering en Kliederkerk op 26 mei om 9.30 uur

Op zondag 26 mei zal de expositie na een feestelijke viering vanuit de Oude Helenakerk worden geopend. Dit zal een samenwerking worden tussen de Kliederkerk o.l.v. Heidi Ebberts en een wat meer liturgische viering o.l.v. Netty Hengeveld, waarbij we gezamenlijk beginnen en afsluiten. Aan de viering in de kerk zal naast onze eigen orgelkunstenaar Joop Ormel ook Wilma Pastors haar muzikale en vocale medewerking verlenen. De viering begint om 09.30 uur en heeft als thema: *'De kunst van verwonderen en geloven'*. Na afloop van de dienst is de expositie geopend en staat er in Elim koffie, thee en limonade voor u/jullie klaar.

Van harte welkom allemaal!

de werkgroep Kunst – Zinnig – Aalten

De openingstijden van de expositie zijn:

Zondag	26 mei van 11.00-14.00 uur
Woensdag	29 mei van 13.30-16.30 uur
Donderdag	30 mei van 10.30-16.30 uur
Zaterdag	1 juni van 11.00-16.00 uur
Zondag	2 juni van 11.00- 14.00 uur

